

Podnoszenie Osiągnięć Wszystkich Uczniów w Edukacji Włączającej

Końcowy raport podsumowujący

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

PODNOSZENIE OSIĄGNIĘĆ WSZYSTKICH UCZNIÓW W EDUKACJI WŁĄCZAJĄCEJ

Końcowy raport podsumowujący

RAISING THE ACHIEVEMENT
OF ALL LEARNERS IN INCLUSIVE EDUCATION

Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej (Agencja) jest niezależną i samorządną organizacją. Agencja jest współfinansowana przez ministerstwa edukacji w jej krajach członkowskich oraz otrzymuje wsparcie Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego.

Projekt współfinansowany
w ramach programu Unii
Europejskiej Erasmus+

Wsparcie Komisji Europejskiej dla produkcji tej publikacji nie stanowi poparcia dla treści, które odzwierciedlają jedynie stanowisko jej autorów. Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania informacji umieszczonych w tym dokumencie.

Przedstawione w niniejszej publikacji opinie i poglądy poszczególnych osób nie zawsze pokrywają się z oficjalnym stanowiskiem Agencji, krajów członkowskich Agencji czy też Komisji Europejskiej.

Redakcja: Verity J. Donnelly oraz Anthoula Kefallinou, personel Agencji

Dozwala się cytowanie fragmentów niniejszej publikacji pod warunkiem umieszczenia dokładnego adresu bibliograficznego. Prosimy o umieszczenie następującej noty bibliograficznej: Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej, 2017. *Podnoszenie Osiągnięć Wszystkich Uczniów w Edukacji Włączającej: Końcowy raport podsumowujący*. (V.J. Donnelly oraz A. Kefallinou, red.). Odense, Dania

W celu zapewnienia lepszej dostępności informacji zawartych w niniejszej publikacji raport jest dostępny w 25 językach oraz w formacie elektronicznym na stronie internetowej Agencji: www.european-agency.org

To jest tłumaczenie oryginalnego tekstu w języku angielskim. W razie wątpliwości co do dokładności przetłumaczonych informacji prosimy zapoznać się z oryginalnym tekstem w języku angielskim.

ISBN: 978-87-7110-738-8 (wersja elektroniczna)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2017

Secretariat
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brussels Office
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
INFORMACJE OGÓLNE	6
WNIOSKI Z PROJEKTU	7
ZALECENIA	9
Zalecenia dla dyrektorów szkół i nauczycieli	11
Zalecenia dla kierowników systemu i decydentów	12
SKUTKI PROJEKTU	14
BIBLIOGRAFIA	16

WSTĘP

W Europie coraz częściej dostrzega się wysokie koszty niepowodzeń szkolnych i niesprawiedliwości zarówno na poziomie jednostki, jak i w szerszym kontekście społecznym. Podnoszenie osiągnięć wszystkich uczniów postrzega się już nie tylko jako inicjatywę polityczną, ale również jako imperatyw etyczny.

Po otrzymaniu wniosków od krajów członkowskich Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej (Agencja) przeprowadziła projekt pt. „Podnoszenie Osiągnięć Wszystkich Uczniów w Edukacji Włączającej (RA)” (2014–2017). W ramach projektu zbadano podejścia, które bezpośrednio lub pośrednio wpływają na motywację młodych ludzi i zdolność uczenia się. Podejścia te prawdopodobnie zwiększą udział i zaangażowanie, przyczynią się do zmniejszenia liczby osób przedwcześnie kończących naukę oraz ostatecznie podniosą osiągnięcia wszystkich uczniów.

Projekt RA obejmował uczniów, nauczycieli, dyrektorów szkół, naukowców i rodziców/opiekunów, a także lokalnych i krajowych decydentów. Jego celem było zbadanie strategii i podejść pedagogicznych, które najlepiej wspierają naukę oraz efektywnie podnoszą osiągnięcia wszystkich uczniów. Zbadano również, w jaki sposób dyrektorzy szkół mogą wspierać:

- opracowywanie, wdrażanie i monitorowanie wkładów i procesów w celu podnoszenia osiągnięć;
- udział uczniów i rodziców/opiekunów w procesie uczenia się;
- „pomiar” wszystkich form osiągnięć i analizę wyników w celu dalszego rozwoju.

Wymienione kwestie zostały zanalizowane w kontekście polityki krajowej i lokalnej. W ramach projektu zbadano, w jaki sposób polityka może skutecznie wspierać społeczności uczące się w podejmowaniu rozwoju organizacyjnego oraz wspierać wszystkie zainteresowane strony we współpracy w celu podniesienia osiągnięć wszystkich uczniów.

W projekcie wzięły udział następujące kraje: Austria, Belgia (wspólnoty: flamandzko- i francuskojęzyczna), Chorwacja, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Islandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Norwegia, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Szwajcaria, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania (Anglia, Irlandia Północna, Szkocja i Walia), Włochy.

Trzy społeczności uczące się wzięły udział w praktycznych działaniach projektu:

- Istituto Tecnico Agrario Sereni (szkoła średnia drugiego stopnia) oraz Istituto Comprensivo Antonio Rosmini (szkoła podstawowa oraz szkoła średnia pierwszego stopnia), Rzym, Włochy.

- Zespół Szkół w Łajskach (szkoła podstawowa oraz gimnazjum), gmina Wieliszew, Polska.
- Calderglen Learning Community (Calderglen High School oraz Sanderson High School — szkoła ogólnodostępna oraz szkoła specjalna znajdujące się w tym samym miejscu), East Kilbride, Wielka Brytania (Szkocja).

Każdy kraj członkowski Agencji biorący udział w projekcie wyznaczył dwóch uczestników (naukowca i dyrektora szkoły) do zaangażowania się w projekt. Każdy uczestnik projektu był powiązany z jedną ze społeczności uczących się i odwiedził ją dwukrotnie w trakcie projektu. Każda społeczność ucząca się określiła priorytety pracy i otrzymała wsparcie za pośrednictwem internetowego forum projektowego. Przegląd literatury dostarczył odpowiednich dowodów badawczych do pracy nad projektem (patrz: www.european-agency.org/publications/reviews/raising-the-achievement-of-all-learners-in-inclusive-education-literature).

Społeczności uczące się zakończyły autorski przegląd projektu na początku praktycznej fazy prac oraz ponownie pod koniec projektu. Więcej szczegółowych informacji na temat przeglądu autorskiego można znaleźć na stronie: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review.

Dalsze dowody dotyczące projektu zostały zebrane dzięki szczegółowym raportom i przykładom polityki i praktyki mającym na celu podniesienie osiągnięć uczniów z wielu krajów uczestniczących. Sprawozdania krajowe wraz z ramami koncepcyjnymi projektu można znaleźć na stronie: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement.

Metodologia projektu została opisana w całości w załączniku do raportu z przeglądu projektu *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice [Podnoszenie Osiągnięć Wszystkich Uczniów w Edukacji Włączającej: wnioski z europejskiej polityki i praktyki]* (patrz: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview).

INFORMACJE OGÓLNE

Prace nad projektem RA opierały się na Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka (1989 r.) oraz Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (2006 r.). Zapewniają one ramy dla podejścia opartego na prawach dla wszystkich osób uczących się. Komitet ds. Praw Osób Niepełnosprawnych ONZ oferuje dalsze wskazówki w *Komentarzu Ogólnym nr 4* (2016) dotyczącym prawa do edukacji włączającej (patrz: www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/GC.aspx). Wymienione Konwencje, wraz z Celem 4 Zrównoważonego Rozwoju ONZ — „Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie” (ONZ, 2015) — wspierają prawa uczniów

niepełnosprawnych. Dzięki nim tacy uczniowie nie są marginalizowani lub wykluczeni z edukacji w szkołach ogólnodostępnych (Europejska Agencja, 2015).

Projekt RA nie skupiał się na samej kwestii włączenia, lecz na osiągnięciu wartościowych wyników przez wszystkie osoby uczące się. Włączenie staje się podstawową zasadą, która pozwala szkołom rozwijać się lepiej w zakresie reagowania na różnice poszczególnych uczniów. W ten sposób szkoły zwiększają swoją zdolność do zapewnienia sprawiedliwej, wysokiej jakości edukacji dla wszystkich.

Projekt był również zgodny z zasadami i priorytetami ustalonymi na poziomie europejskim. *Konkluzje w sprawie włączenia w kontekście różnorodności z myślą o osiągnięciu ogólnodostępnej edukacji wysokiej jakości* podkreślają, że: „równość i sprawiedliwość to nie są pojęcia tożsame, a systemy edukacji muszą odejść od tradycyjnego sposobu myślenia zakładającego jedno rozwiązanie dla wszystkich” (Rada Unii Europejskiej, 2017, str. 4). Według Komisji Europejskiej (2017 r.) rozwijanie zdolności i roli nauczycieli oraz dyrektorów szkół jest niezbędne w celu zapewnienia jasnej, strategicznej wizji i przywództwa, które poprawiłyby doświadczenia i wyniki wszystkich uczniów — poprzez prowadzenie elastycznej polityki włączającej.

Projekt RA porusza kwestie wpływające na doświadczenia uczniów pochodzących ze zróżnicowanych środowisk, którzy stoją przed różnymi wyzwaniami w edukacji. Zapewnia syntezę informacji z różnych systemów edukacyjnych z przykładami podejść opartych na dowodach, które przesuwają zarówno politykę, jak i praktykę w kierunku umożliwienia osiągania sukcesów przez uczniów.

WNIOSKI Z PROJEKTU

Projekt RA stworzył ogólnoeuropejską społeczność edukacyjną, łącząc różne perspektywy. Zachęcał uczestników do wyjścia poza dostarczanie informacji oraz do krytycznej analizy polityki i twórczego myślenia o racjonalnych przesłankach dla własnej praktyki. Studiowanie społeczności uczących się będących przedmiotem badań projektu uwidocznilo potrzebę najlepszego wykorzystania zasobów poprzez wykorzystanie kapitału intelektualnego i społecznego do rozwoju organizacji, zmian oraz rozwoju ogólnego.

Zgodnie z przedstawionymi informacjami projekt wzmocnił potrzebę przejścia od podejścia kompensacyjnego w kierunku bardziej proaktywnych podejść interwencyjnych i zapobiegawczych, które zwiększają zdolność wszystkich szkół do zapewniania wysokiej jakości wsparcia wszystkim uczniom. Projekt popiera pogląd, iż edukacja włączająca jest „megastrategią” podnoszenia osiągnięć wszystkich uczniów (Mitchell, 2014, str. 27) poprzez stawianie wyzwań, które rozwijają praktykę nauczycieli oraz kierowanie szkołą i organizacją szkoły.

Praca społeczności uczących się biorących udział w projekcie wykazała korzyści płynące z:

- podjęcia środków związanych ze zdrowiem i dobrym samopoczuciem z myślą o wszystkich uczniach oraz wspierania ich w uznaniu, że cechy i umiejętności można rozwijać poprzez odpowiednio ukierunkowaną ciężką pracę i wytrwałość;
- elastycznych możliwości uczenia się, które zapewniają ciągłość i rozwój na kolejnych etapach edukacji oraz podkreślają wagę uczenia się przez całe życie i pracy;
- wspólnego przywództwa oraz ściślejszej współpracy między pracownikami szkoły;
- partnerstwa z rodzicami, opiekunami i rodzinami w celu zwiększenia aspiracji i udziału uczniów w edukacji;
- zaangażowania społeczności lokalnej i pracodawców w celu zwiększenia znaczenia programów nauczania i możliwości podjęcia pracy.

W ramach projektu podkreślono również potrzebę monitorowania rozwoju szkoły poprzez „obiektyw włączający”. Należy skoncentrować się na sprawiedliwości we wszystkich strukturach i procesach szkolnych (np. dzielenie uczniów na grupy, alokacja personelu, dostęp do programów nauczania i szerszych działań, akredytacja nauki i kwalifikacji, podział zasobów). Osiągnięcia uczniów również powinny być analizowane, aby zapewnić sprawiedliwe szanse na osiąganie wyników istotnych dla przyszłego powodzenia.

Projekt RA również porusza kwestię odpowiedzialności i potrzeby rozwiązania konfliktu między reformami rynkowymi a sprawiedliwością, z szerszymi pomiarami osiągnięć wykraczającymi poza testy formalne. Pomiary takie obejmują osobiste, społeczne i szersze osiągnięcia, a także osiągnięcia akademickie. Podczas konsultacji z uczniami na ostatniej konferencji poświęconej podsumowaniu projektu RA ich poglądy na powodzenie różniły się znacznie. Wzmacnia to potrzebę odejścia od wąskich, znormalizowanych mierników osiągnięć, w kierunku bardziej spersonalizowanych sposobów oceny szerszych i prawdziwszych wyników.

Ankieta przeprowadzona w ramach projektu RA wykazała, iż koncentracja na ciągłym wsparciu nauczycieli i dyrektorów szkół może zwiększyć zdolność szkół do podnoszenia osiągnięć wszystkich uczniów. W ramach praktycznej pracy projektu wskazano również sposoby budowania profesjonalnej wiedzy i doświadczenia nauczycieli w celu spełnienia zróżnicowanych potrzeb uczniów. Umożliwi to nauczycielom opracowywanie bardziej innowacyjnych sposobów organizacji nauki dla wszystkich. Taka wiedza może zostać wprowadzona poprzez tworzenie sieci kontaktów zarówno w społeczności uczącej się, jak i poza nią (np. z lokalnymi uniwersytetami, innymi szkołami/uczelniami i lokalnymi specjalistami) w celu zwiększenia możliwości wykorzystania praktyki opartej na dowodach w szkole.

W ankiecie dotyczącej projektu RA zaledwie kilka krajów zgłosiło systematyczne wykorzystywanie ankiet wśród zainteresowanych stron w celu zapewniania jakości, nawet jeśli mogłyby one znacznie przyczynić się do udoskonalenia funkcjonowania szkoły. W trakcie projektu nauczyciel i dyrektorów szkół zachęcano do pracy z innymi podczas

cyklicznego procesu przeglądu autorskiego (więcej informacji można znaleźć na stronie: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review). Projekt wzmocnił przekonanie, iż monitorowanie jakości edukacji ma zasadnicze znaczenie dla doskonalenia funkcjonowania szkoły. Prowadzi to do głębszego zrozumienia struktur i procesów oraz ich wpływu na wyniki dla wszystkich uczniów.

Ostatecznie wyniki projektu wykazały potrzebę wykraczania placówek edukacyjnych poza równość szans w celu zapewnienia włączenia i postępu w zakresie sprawiedliwości. Wspólną cechą tych placówek jest to, że wszystkie zainteresowane strony — nauczyciele, uczniowie, dyrektorzy — opracowują „usprawnianie myślenia”, które postrzega ciężką pracę i wytrwałość jako czynniki przyczyniające się do powodzenia.

ZALECENIA

Prace prowadzone w ramach projektu RA wykazały, iż do osiągnięcia zarówno doskonałości jak i sprawiedliwości w wysokiej jakości systemach kształcenia, konieczne są konkretne działania. Obejmują one:

- zapewnienie zasobów szkołom i systemom w celu umożliwienia jak najwcześniejszej interwencji w zakresie wspierania uczniów osiągających słabe wyniki oraz tych

zagrożonych przedwczesnym zakończeniem nauki;

- oferowanie zróżnicowanym uczniom innowacyjnych podejść i spersonalizowanych ścieżek;
- wspieranie silnego przywództwa strategicznego, które kładzie duży nacisk na sprawiedliwość i lepsze wyniki dla wszystkich uczniów.

Powyższe środki wskazują na potrzebę kompleksowego przeglądu całego systemu w celu zapewnienia spójności między różnymi poziomami systemu a obszarami polityki. Warto zauważyć, iż zalecenia na poziomie szkoły wymagają kontekstu wspierającej polityki na poziomie regionalnym/krajowym, jeżeli mają być z powodzeniem stosowane w praktyce.

Działania prowadzone w ramach projektu RA wzmocniły ideę, iż włączenie — i podnoszenie osiągnięć — w szkołach zależy od, na przykład, pedagogiki, wsparcia dla nauki, przywództwa, dobrego samopoczucia i udziału ucznia, programu nauczania, współpracy, organizacji szkoły i systemów wsparcia. Wymienione kluczowe obszary zostały zbadane w ramach projektu i zapewniły przykłady tego, w jaki sposób można prowadzić politykę i praktykę, zarówno na poziomie krajowym, jak i lokalnym/szkolnym. Projekt skupił się również na polityce i praktyce w zakresie rozwijania zbiorowej zdolności wszystkich zainteresowanych stron i, co ważne, samych uczniów w celu doskonalenia funkcjonowania szkoły.

Poniższe zalecenia dotyczące projektu koncentrują się na dwóch głównych grupach docelowych:

- dyrektorach szkół i nauczycielach
- kierownikach systemu (na poziomie lokalnym/regionalnym lub krajowym) i decydentach.

Wnioski projektu RA umacniają wnioski i zalecenia poprzednich prac Agencji, również wymienionych niżej.

Zalecenia dla dyrektorów szkół i nauczycieli

Dyrektorzy szkół odgrywają kluczową rolę w każdej reformie edukacji. Muszą priorytetowo traktować sprawiedliwość i doskonałość dla wszystkich poprzez podejmowanie decyzji, co ma wpływ na grupy uczniów, alokację personelu, dostęp do programów nauczania oraz możliwości akredytacji i podział zasobów. Wynika z tego, że muszą także wykazywać zaangażowanie w nieustanne nabywanie doświadczeń zawodowych dla wszystkich nauczycieli i innych zainteresowanych stron.

Dyrektorzy szkół i nauczyciele powinni:

- **Budować silny zespół liderów i przydzielać zadania zainteresowanym stronom w celu zapewnienia trwałości i zrównowżenia oraz bezpiecznego zaangażowania.** Kluczowe zadania obejmują efektywne wykorzystanie wewnętrznych i zewnętrznych danych/informacji w celu zapewnienia, że postęp (w zakresie nauczania i uczenia się, programów nauczania, oceniania i organizacji szkoły) zapewnia sprawiedliwe szanse wszystkim uczniom oraz że wszystkie zainteresowane strony są zaangażowane w ocenianie i rozwój szkoły.
- **Opracować szkolny etos wspierający interakcje pełne szacunku między wszystkimi zainteresowanymi stronami.** W języku stosowanym do charakteryzacji uczniów należy unikać etykietowania/kategoryzacji. Cały personel powinien brać odpowiedzialność za powodzenie i dobre samopoczucie wszystkich uczniów w ramach elastycznych form organizacji. Dialog powinien koncentrować się na „świadomym planowaniu powodzenia wszystkich uczniów” (EENET, 2017) w celu zapewnienia spersonalizowanych możliwości rozwoju. Powinien również obejmować poznawanie opinii uczniów w celu zwiększania ich udziału i zaangażowania.
- **Zapewniać nauczanie i uczenie się oparte na dowodach.** Szkoły powinny aktywnie angażować się w badania w celu wspierania innowacyjnych podejść, aby umożliwić wszystkim uczniom czynienie postępów. Systemy/partnerstwa należy tworzyć w taki sposób, aby zapewniały dostęp do bieżących materiałów dowodowych z badań naukowych. Powinny również wspierać działalność badawczą w szkołach, z

zapewnieniem odpowiedniej ilości czasu przeznaczanego na tę formę rozwoju oraz doświadczenia zawodowego opartego na współpracy.

Działania projektu RA jeszcze bardziej wzmocniły zalecenia z poprzednich projektów Agencji, które zachęcają dyrektorów szkół i nauczycieli do:

- **Zapewniania elastycznego programu nauczania trafiającego do wszystkich uczniów.** Program nauczania powinien wykraczać poza treści akademickie i obejmować szersze umiejętności w zakresie przygotowania do życia, pracy i rozwoju osobistego (np. umiejętności osobiste/społeczne, sztuka, sport itp.). Szkoły powinny stwarzać uczniom możliwości wyboru w celu zwiększenia zaangażowania oraz powinny uwzględniać dalsze kształcenie, szkolenia i możliwości zatrudnienia, tak aby przygotować wszystkie młode osoby do przejścia do pozytywnych i trwałych miejsc docelowych.
- **Opracowywania „umiejętność oceniania” wśród nauczycieli i innych stron zainteresowanych**, aby umożliwić im:
 - wykorzystywanie informacji dotyczących oceniania uczniów w celu wspierania dalszej nauki;
 - współpracę ze współpracownikami w celu poznania ich rozumienia standardów i osądów dotyczących postępów ucznia w celu utrzymania wysokich oczekiwań wobec wszystkich.
- **Budowania struktur/procesów wspierających współpracę z rodzinami i specjalistycznymi usługami** (np. profesjonalistami z zakresu opieki zdrowotnej, usług społecznych itp.) w celu zapewniania lepszego wsparcia wszystkim uczniom, w szczególności osobom niepełnosprawnym oraz osobom wymagającym bardziej złożonego wsparcia. Specjalistyczna wiedza powinna być udostępniana w celu budowania potencjału/zdolności wszystkich zainteresowanych stron w społeczności uczącej się oraz w celu uniknięcia stygmatyzacji/segregacji uczniów.

Zalecenia dla kierowników systemu i decydentów

Zgodnie z najnowszymi badaniami i dowodami z projektu, kierownicy systemu i decydenci powinni wspierać podejścia oparte na współpracy w szkołach i między nimi. Powinni także dopilnować tego, aby dyrektorzy szkół mogli strategicznie pracować nad budowaniem kompetencji u wszystkich pracowników. Powoływanie i przydzielanie personelu do szkół/społeczności uczących się musi pozostać stabilne w miarę upływu czasu w celu utrzymania efektywnych relacji oraz zapewniania wszystkim uczniom bardziej sprawiedliwych wyników i wyższych osiągnięć.

Kierownicy systemu i decydenci powinni:

- **Opracować sposoby gromadzenia i udostępniania informacji na temat tego, „co działa”,** aby sprawić, by dowody były punktem wyjścia do formułowania polityki

rozwoju, wdrażania i ewaluacji. Szkoły/społeczności uczące się powinny współpracować w celu rozwoju praktyki opartej na dowodach, przywództwa i ustawicznego doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Działania projektu RA, tak jak wcześniejsze projekty Agencji, również zachęcają kierowników systemu i decydentów do:

- **Ułatwić prowadzenie dialogu na poziomie krajowym w celu wypracowania wspólnego rozumienia pojęcia edukacji włączającej.** Edukację włączającą należy uznać za zasadę leżącą u podstaw postępu i osiągnięć wszystkich uczniów w systemie zapewniającym wszystkim osobom możliwości nauki, zamiast koncentrowania się na problemach związanych z miejscami lub podejściami kompensacyjnymi.
- **Zwiększyć współpracę między krajowymi ministerstwami/departamentami, które odgrywają kluczową rolę w edukacji i wspieraniu uczniów oraz ich rodzin.** Taka współpraca powinna ułatwić prowadzenie polityki wspólnej pracy między służbami na poziomie lokalnym w celu zapewnienia efektywnej pracy zespołowej wokół uczniów/rodzin o wysokim poziomie potrzeb w każdej społeczności. Polityka krajowa powinna również wspierać społeczności uczące się w ich staraniach ściślejszej współpracy z rodzicami/rodzinami, uznając to za kluczowy czynnik powodzenia ucznia.
- **Zapewnić jasność dot. funkcji oceniania kształtującego i oceny sumatywnej oraz pracy nad zintegrowanym systemem oceniania, który pasowałby do celu i obejmowałby wszystkich uczniów.** Systemy oceniania i akredytacji należy opracowywać z myślą o uznaniu szerszego zakresu nauki i osiągnięcia sukcesów oraz osiągnięć akademickich przy zapewnieniu, że różne „ścieżki” są jednakowo cenione. Powinny one uwzględniać odpowiednie możliwości dla uczniów doświadczających bardziej złożonych barier w nauce (takich jak upośledzenie funkcji poznawczych).
- **Zapewnić politykę w zakresie wstępnego kształcenia i ustawicznego doskonalenia zawodowego nauczycieli koncentrującą się na edukacji włączającej, sprawiedliwości i różnorodności.** Wstępne kształcenie i ustawiczne doskonalenie zawodowe nauczycieli powinny rozwijać postawy, wartości i kompetencje nauczycieli oraz umożliwiać im wykorzystywanie dowodów oraz efektywną refleksję i ocenę własnej pracy w celu doskonalenia, ze szczególnym uwzględnieniem pozytywnych wyników dla wszystkich uczniów.
- **Przeprowadzić przegląd mechanizmów odpowiedzialności i zapewnić jakość w celu zapewnienia ich spójności oraz wspierania rozwoju w zakresie włączania.** Takie struktury i procesy powinny zapewniać informacje na temat dostępu i sprawiedliwości w odniesieniu do wkładów, procesów i wyników w sposób, który nie zakłóca praktyki ani nie marginalizuje uczniów wymagających szczególnej uwagi. Powinny także zapewnić szkołom możliwość koncentracji na postępach i osiągnięciach wszystkich uczniów, a nie tylko na łatwo mierzalnych wynikach.

Na koniec, decydenci powinni dokonywać inwestycji krótkoterminowych, co może potencjalnie zaoszczędzić pieniądze w dłuższej perspektywie. Powinni również planować realistyczny harmonogram każdej reformy. Wymienione punkty mają wpływ na podejmowanie decyzji w ramach cykli dotyczących polityki, które mogą być zbyt krótkie, aby dostrzec wpływ wprowadzonych zmian.

Takie zmiany muszą w sposób holistyczny uwzględnić nierówności społeczne i edukacyjne poprzez transformację na większą skalę. Działania podejmowane na niewielką skalę nie mogą zrekompensować niesprawiedliwości w systemie, który jest zasadniczo niesprawiedliwy.

SKUTKI PROJEKTU

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej projektu: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement. Informacje obejmują ramy koncepcyjne projektu i raporty dotyczące podejść poszczególnych krajów do podnoszenia osiągnięć. Skutki projektu były następujące:

- Raport z przeglądu projektu: *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice* [Podnoszenie Osiągnięć Wszystkich Uczniów w Edukacji Włączającej: wnioski z europejskiej polityki i praktyki]. Patrz: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview
- *Raising the Achievement of All Learners: A Resource to Support Self-Review* [Podnoszenie Osiągnięć Wszystkich Uczniów w Edukacji Włączającej: zasoby wspierające przegląd autorski]. Patrz: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review
- *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education – Literature Review* [Podnoszenie Osiągnięć Wszystkich Uczniów w Edukacji Włączającej – przegląd literatury]. Patrz: www.european-agency.org/publications/reviews/raising-the-achievement-of-all-learners-in-inclusive-education-literature
- Guidance for teachers and school leaders [Poradnik dla nauczycieli i dyrektorów szkół]. Patrz: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement.

BIBLIOGRAFIA

Enabling Education Network (EENET), 2017. *Quote of the Week [Cytat tygodnia]*. 10 lipca 2017 r. twitter.com/GlobalEENET/status/884318037763141632 (Ostatnio odwiedzone w październiku 2017 r.)

Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej, 2015. *Stanowisko Agencji dotyczące systemów edukacji włączającej*. Odense, Dania. www.european-agency.org/publications/brochures-and-flyers/agency-position-on-inclusive-education-systems-flyer (Ostatnio odwiedzone w sierpniu 2017 r.)

Komisja Europejska, 2017. *Teachers and school leaders in schools as learning organisations. Guiding Principles for policy development in school education [Nauczyciele i dyrektorzy szkół w szkołach jako organizacjach edukacyjnych. Zasady przewodnie dotyczące rozwoju polityki w edukacji szkolnej]*. Raport z pracy grup roboczych ET 2020 2016-2018. ec.europa.eu/education/sites/education/files/teachers-school-leaders-wg-0917_en.pdf (Ostatnio odwiedzone w październiku 2017 r.)

Mitchell, D., 2014. *What Really Works in Special and Inclusive Education: Using Evidence-Based Teaching Strategies [Co naprawdę działa w edukacji specjalnej i włączającej: korzystanie ze strategii nauczania opartych na dowodach]*. Londyn: Routledge

Organizacja Narodów Zjednoczonych, 1989. *Konwencja o prawach dziecka*. Nowy Jork: Organizacja Narodów Zjednoczonych

Organizacja Narodów Zjednoczonych, 2006. *Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych*. Nowy Jork: Organizacja Narodów Zjednoczonych. www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-%20of-persons-with-disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-2.html (Ostatnio odwiedzone w wrześniu 2017 r.)

Organizacja Narodów Zjednoczonych, 2015. *Cele Zrównoważonego Rozwoju. Cel 4: Dobra jakość edukacji*. www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-4-quality-education.html (Ostatnio odwiedzone we wrześniu 2017 r.)

Rada Unii Europejskiej, 2017. *Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie włączenia w kontekście różnorodności z myślą o osiągnięciu ogólnodostępnej edukacji wysokiej jakości*. 2017/C 62/02. eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.062.01.0003.01.POL (Ostatnio odwiedzone w październiku 2017 r.)

Sekretariat:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Biuro w Brukseli:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org